

Кухмін Ю.В.

*аспірант кафедри економіки та бізнесу,
Державний біотехнологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2056-305X>*

Kukhtin Yurii

State Biotechnological University

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ОТГ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ І РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

ECOLOGICAL COMPONENT MANAGEMENT OF LAND RESOURCES IN UTC AS AN IMPORTANT FACTOR OF RESOURCE CONSERVATION AND DEVELOPMENT OF THE REGION

Анотація. Стаття присвячена дослідженню екологічного стану земельних угідь в Україні та Харківській області, а також питанням управління земельними ресурсами в ОТГ з метою охорони земель. Методи дослідження: аналіз та синтез, графічний (при дослідженні стану земельних ресурсів, органічного виробництва), системно-аналітичний, індуктивний (для узагальнення результатів дослідження, формування висновків і рекомендацій). Виявлено та досліджено головні проблеми екологічного стану земельних ресурсів в Україні та в Харківській області. Встановлено, що рівень родючості області достатній для сільськогосподарського виробництва, проте є ряд негативних факторів: замінованість значної частини території, деградація ґрунтів, екзогенні геологічні процеси. Проаналізовано розвиток виробництва органічної продукції в Україні й запропоновано стимулювання його розвитку з боку місцевих органів влади. Досліджено план екологічних заходів органу управління Зміївської міської територіальної громади. Запропоновано ряд профілактичних заходів для подальшого поліпшення екологічного стану земельних ресурсів.

Ключові слова: земельні ресурси, екологічний стан земель, деградація ґрунтів, органічне виробництво, управління земельними ресурсами, об'єднана територіальна громада.

Постановка проблеми. Екологічна складова набуває все більшої актуальності при оцінюванні рівня ефективності чи неефективності управління земельними ресурсами територіальної громади. Це обумовлено в першу чергу такими чинниками як воєнні дії на значній частині території України, яка після звільнення потребує заходів з розмінування та очищення

великих площ сільськогосподарських угідь, доріг, лісів та лісосмуг, а також населених пунктів та місць розташування агропромислових й інших підприємств. Варто зазначити, що екологічні проблеми земельних ресурсів існували і до повномасштабного вторгнення: значні площі сільсько-господарських угідь були виведені з господарського використання, рекультивовані, знаходилися в процесі відновлення своєї родючості або потребували такого відновлення. Наразі ж екологічні виклики в рази посилюються і потребують подальших досліджень, зокрема, з метою розробки найбільш ефективних важелів управління екологічним станом земельних ресурсів як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні, та на рівні окремих ОТГ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання екологічного відновлення ґрунтів та забезпечення їх рекультивації досліджувалися в працях таких вчених: З.М. Гадецької, В.М. Гуцуляка, Т.В. Дудар, Н.В. Максименко, Ю. Гутаревич, Н.В. Кузьмич, Р.Б. Таратули, О.А. Теряник та ін. Проте екологічна складова управління земельними ресурсами в ОТГ, на нашу думку, досліджена недостатньо і потребує подальшого аналізу та нових наукових пошуків.

Мета статті. Метою статті є оцінка екологічного стану земельних ресурсів в Україні, Харківській області, а також управління екологічним станом земель в ОТГ як важливий чинник розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні дуже високий рівень сільськогосподарського освоєння земель, що має як свої позитивні, так і негативні сторони. До позитивних сторін

високого рівня освоєння с.-г. угідь можна віднести високий економічний ефект від використання земель для вирощування сільськогосподарської продукції з метою її подальшого експорту, підвищення ВВП і зміцнення національної грошової одиниці через валютні надходження. Також це сприяє розвитку аграрного бізнесу, а отже стимулює збільшення надходжень до державного бюджету України і створює потужний базис економічного розвитку країни.

Проте є й негативні сторони – високий рівень сільськогосподарського освоєння неминуче призводить до процесів виснаження, ерозії та деградації ґрунтів. Станом на 2020 рік за різними оцінками деградованими в Україні було від 8 до 15 млн га [1]. Більш ніж 1,1 млн га підлягають консервації, площа малопродуктивних угідь станом на 31.12.2020 року становить 315,6 тис. га, а 143,4 тис. га потребують рекультивациі. Крім того, спостерігається процес зменшення гумусу в ґрунтах на 19-22% у всіх агрокліматичних зонах, особливо в зоні Лісостепу. Земельні ресурси України потребують охорони і подальших заходів з відновлення родючості.

Зараз до проблем з деградацією ґрунтів додалися нові – пов’язані з війною. На даний час підрахунок збитків через воєнні дії для ґрунтів України ще триває, проте скоріш за все це буде колосальна сума і для відновлення ґрунтового покриву окремих територій необхідними будуть роки, а можливо і десятиліття, й величезні зусилля (рис. 1).

За підрахунками FAO, збитки, нанесені земельному фонду та аграрному сектору Укра-

їні сягають 6,6 млрд дол. США, а сума непрямих втрат агросектору внаслідок війни сягає 34,2 млрд дол. США. Крім того, 13,6 млн га території залишаються потенційно небезпечними, оскільки на них відбувалися чи й досі тривають бойові дії.

Україна за прогнозами Landtime Monitor попередньо стане першою країною у світі по замінованих територіях, кількості жертв від мін та ВВП. На країну чекає тривалий та дороговартісний процес гуманітарного розмінування територій. За підрахунками Feodal.online, 5 млн га с.-г. угідь (переважно ріллі) в Україні, ймовірно, заміновані, а приблизна сума, яка наразі необхідна для розмінування становить щонайменше 5 млрд дол. США [2]. Воєнні дії мали вкрай негативні наслідки для земельного фонду, серед яких можна визначити наступні:

1. Утворення вирв, ущільнення ґрунтів, знищення рослинності і загибель ґрунтової фауни внаслідок вибухових хвиль та руху військової техніки.

2. Забруднення ґрунту, повітря та ґрунтових вод нафтопродуктами і важкими металами. Це може призвести до того, що деякий час на цих територіях не можна буде нічого вирощувати.

3. Забруднення навколишнього середовища внаслідок влучання в промислові чи хімічні об’єкти [2].

Таким чином, на сьогоднішній день моніторинг стану сільсько-господарських угідь та їх охорона є першочерговим завданням як на рівні держави, так і на рівні адміністративно-тери-

Розмінування полів України

5 млн га
с/г угідь (або 15% ріллі) в Україні, ймовірно, заміновані, за підрахунками Feodal.online

Від \$5 млрд
приблизна сума, яка наразі необхідна для розмінування, за оцінкою Feodal.online

70,4 тис. га
деокупованої території обстежено та очищено службами ДСНС переважно в Київській та Чернігівській областях

Рис. 1. Земельний фонд України, що постраждав внаслідок війни

торіальних одиниць, таких як ОТГ. Харківська область є однією з найбільш постраждалих внаслідок війни і після звільнення вона потребує заходів з відновлення нормального функціонування сільськогосподарських підприємств на своїх землях.

Проте екологічні проблеми в регіоні існували й до війни. Проведемо екологічну характеристику Харківської області для розуміння екологічних проблем, які притаманні регіону, та пошуку шляхів їх вирішення. З даних агро-екологічного паспорту Харківської області за 2021 рік випливає, що стан земельних ресурсів, у тому числі й сільськогосподарських угідь не відповідає вимогам ощадливого природокористування. Зокрема, 41 % площі сільськогосподарських угідь регіону займають еродовані ґрунти. Екологічно допустиме співвідношення площ ріллі та природних кормових угідь порушене, а це негативним чином позначається на стійкості агроландшафту регіону. Рівень сільськогосподарського освоєння земель перевищує екологічно допустимий [3].

За даними Харківської ОВА, рівень родючості ґрунтів регіону поки що залишається достатнім для виробництва сільськогосподарської продукції, а головними землекористувачами в області є переважно сільськогосподарські підприємства. У програмі охорони навколишнього середовища наголошується, що до погіршення стану угідь призводить високий рівень розораності угідь, розширення посівів просапних культур, майже повне припинення комплексу робіт щодо захисту ґрунтів, а також порушення технології обробітку ґрунту [4].

Однією з проблем погіршення стану земельних угідь Харківської області, після мінної небезпеки, залишається деградація ґрунтів (табл. 1).

За досліджуваний період площа деградованих і малопродуктивних земель у Харківській області зменшилась. Також зменшилась питома вага деградованих і малопродуктивних земель, що потребують консервації. Таким чином, в області проводяться заходи з відновлення і охоро-

рони ґрунтів. Основними заходами з відтворення родючості земель Харківської області є: вапнування кислих ґрунтів, меліорація засолених та солонцевих ділянок. За даними агро-екологічного паспорту Харківської області, інформація щодо поширення процесів деградації земель у Головному управлінні Державного кадастру у Харківській області та Харківській філії ДП «Держґрунтохорона» відсутня. Це один з негативних факторів екологічного моніторингу територій, адже інформаційна складова у питаннях охорони ґрунтів має вирішальне значення. Динаміку порушених, відпрацьованих та рекультивованих земель у Харківській області ілюструє таблиця 2.

Як ми бачимо, площа таких земель та їх частка від загальної площі області є незначною. Майже всі відпрацьовані землі були рекультивовані, що дійсно дуже добре для екологічного стану Харківської області.

Ще однією з причин погіршення екологічного стану ґрунтів в Харківській області є зсуви ґрунтів і підтоплення території області ґрунтовими водами, тобто дія екзогенних геологічних факторів (табл. 3).

На території області мають місце зсуви, карст, підтоплення, лесові ґрунти, що здатні до просідання. Проте найбільше поширення мають прояви зсувів – 1615 випадків станом на 01.01.2020 р. Це пов'язано, перш за все, із великою кількістю ярів та схилів, які залучені до сільськогосподарського виробництва. Тому саме на це мають бути спрямовані першочергові заходи із охорони земельних ресурсів Харківської області.

Щодо цього, як йдеться у агро-екологічному паспорті, в області необхідний контроль за водними ресурсами. Також необхідні профілактичні заходи, а саме: заборона будівництва ставків без спеціалізованих інженерних досліджень; регулювання поливу сільськогосподарських угідь з урахуванням гідрогеологічних особливостей територій і метеорологічних умов; зниження витоків із водойм, каналів і ставків, аж до повного виключення витоків, а також зниження

Таблиця 1

Динаміка деградованих і малопродуктивних земель, а також угідь, які потребують консервації у Харківській області

Вид порушених земель	Всього земель, тис. га			Землі, що потребують консервації (% до загальної площі території)		
	станом на 01.01.2019	станом на 01.01.2020	станом на 01.01.2022	станом на 01.01.2019	станом на 01.01.2020	станом на 01.01.2022
Деградовані	1,7012	1,7012	1,4001	0,0515	0,0515	0,0446
Малопродуктивні	3,2337	3,2337	1,2216	0,1029	0,1029	0,0389

Джерело: [4]

Таблиця 2

Динаміка порушених, відпрацьованих та рекультивованих земель у Харківській області за 2017–2021 рр.¹

Землі	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Порушені, га	20,00	1,75	6,10	11,70	11,70
% до загальної площі території	0,0006	0,0006	0,0002	0,0004	0,0004
Відпрацьовані, га	8,80	6,70	16,20	7,90	7,90
% до загальної площі території	0,0002	0,0002	0,0005	0,0002	0,0002
Рекультивовані, га	5,60	6,50	16,20	7,90	7,90
% до загальної площі території	0,0002	0,0002	0,0005	0,0003	0,0003

¹ згідно з інформацією Головного управління Державного кадастру у Харківській області.

Джерело: [3]

Таблиця 3

Екзогенні геологічні процеси у Харківській області станом на 01.01.2020

Вид екзогенних геологічних процесів	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, шт.	Ураженість, %
Зсуви	40,3	1615	0,13
Карст (у т.ч. відклади, здатні до карстування),	31340,0	11*	99,8
з них: покритого типу	4150,0		13,2
перекритого типу	27190,0		86,6
Підтоплення	200,8	7**	0,6
Лесові ґрунти, що здатні до просідання	20840,0		66,3
з них: I типу	20570,0		65,5
II типу	270,0		0,8

*) кількість випадків поверхневого карстопрояву;

***) кількість населених пунктів (міст та смт).

Джерело: [3]

витоків з полів фільтрації, підземних резервуарів, водопроводів, тепломереж і каналізації; скорочення тривалості затоплення траншей і котловин атмосферними опадами при веденні будівництва; здійснення заходів із запобігання замуленню річок і водостоків, розчищення і поглиблення, засипання природних дрен (балок, ярів та вимивин); регулювання поверхневого стоку води, а також будівництво і періодичний ремонт мереж зливостоків [3].

Погіршення рівня екологічної безпеки землекористування, а також законодавче підвищення екологічних вимог до використання землі зумовлює необхідність збору і аналізу інформації про екологічні характеристики ґрунтів, що є вагомими з погляду контролю за використанням та охороною земель, як складовими загальної системи управління земельними ресурсами [5, с. 43].

Саме контроль за охороною земель є одним з основних завдань управління земельними ресурсами з метою їх збереження і раціонального використання. Він полягає в забезпеченні додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України [6].

Сільські, селищні, міські, районні, обласні ради здійснюють самоврядний контроль за використанням та охороною земель у відповідності до ст. 189 Земельного кодексу України. Самоврядний контроль реалізується відповідно до Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону земель», «Про місцеве самоврядування в Україні».

У статті 33 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що до відання виконавчих органів міських рад належать зокрема підготовка і подання програм охорони довкілля, подання пропозицій щодо організації територій, що підлягають особливій охороні, контроль за використанням і охороною земель, визначення території для розміщення відходів, а також координація на відповідній території діяльності спеціально уповноважених державних органів управління з охорони природи [7].

До компетенції самоврядного контролю відноситься й контроль за додержанням умов договорів оренди земельних ділянок, що перебувають у комунальній власності. Це пов'язано з тим, що орендодавцем цих земель виступають сільські, селищні та міські органи управління ОТГ в межах своїх повноважень. Таким чином, до

компетенції самоврядного контролю належить і процедура виявлення порушення та звернення до суду з позовом про дострокове розірвання договору оренди [8].

На законодавчому рівні нормативно-правові засади організації та проведення самоврядного контролю регламентовані лише в загальному вигляді, тому в Україні поширена практика деталізації положень Законів у актах самих органів місцевого самоврядування, що ускладнює управлінський процес.

Вирішення екологічних проблеми земельних ресурсів ускладнюються ще й тим фактом, що досить часто суперечить економічним інтересам підприємницьких структур. Для бізнесу на території певної ОТГ, яка пріоритетом ставить підтримання екологічно безпечного стану довкілля, наприклад, така орієнтація місцевої влади може означати додаткові витрати на поліпшення стану сільськогосподарських угідь на підприємстві, також може стати проблемою при плануванні посівних площ просапних культур тощо. Тому, на нашу думку, найбільш вдалим способом

поєднання економічних інтересів господарюючих суб'єктів та екологічних проблем земельних ресурсів є впровадження та сприяння розвитку виробництва органічної продукції.

Динаміку вітчизняного аграрного експорту з урахуванням екологічної складової яскраво ілюструє стан імпорту до ЄС вітчизняної органічної продукції до та після повномасштабного вторгнення (рис. 2).

Як можна побачити з інфографіки, попри воєнні дії та втрати економіки від ракетних ударів по об'єктах критичної інфраструктури, український аграрний ринок органічної продукції зміг пристосуватися до нових реалій і навіть збільшити обсяги експорту органічної продукції. Такі країни як Австрія, Нідерланди, Німеччина та Чеська Республіка суттєво збільшили свій імпорт органічної продукції з України. Обсяг українського експорту органічної продукції до країн ЄС збільшився на 18 800 тонн, а у вартісному виразі зріс із 160 млн дол. США до 184 млн. дол. США. Загальний обсяг експорту української органічної продукції перевищив у

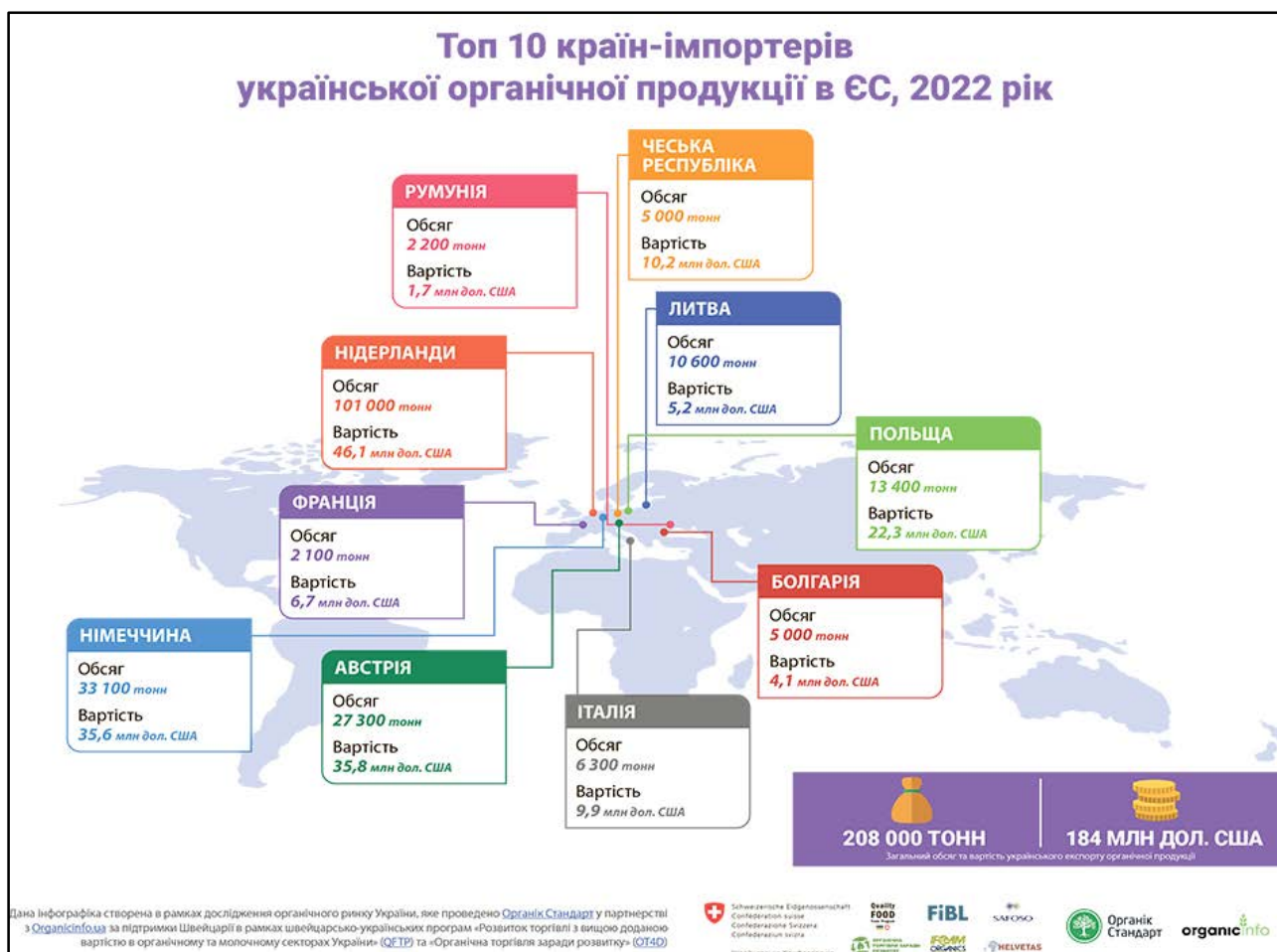

Рис. 2. Імпорт української органічної продукції в ЄС (2022 рік, країни)

Джерело: [9]

2022 році 219 млн дол. США. І це все в умовах війни, перебоїв з електропостачанням, ракетною загрозою та логістичними проблемами.

Експерти справедливо вважають, що можливості вітчизняного виробництва органічної продукції ще досі використано не повною мірою і галузь має величезний потенціал подальшого зростання. Адже органічна продукція користується попитом і на внутрішньому ринку (рис. 2). За обсягами реалізації в натуральних вимірниках передові позиції займає органічне молоко органічні овочі та фрукти, а також кефір та крупи. За вартістю реалізації у 2021 році лідували органічне масло (176 млн грн), органічне молоко (141 млн грн), органічні крупи (71 млн грн) та сир кисломолочний (70 млн грн).

Про розширення ринку свідчить і той факт, що зростає кількість виробників органічної продукції та обсяг земельних угідь, зайнятих для її виробництва (рис. 3).

Динаміка кількості органічних операторів вказує на тенденцію до зростання зацікавленості бізнесу у виробництві органічної продукції, особливо у галузі сільськогосподарського

виробництва. Зокрема, за досліджуваний період темп росту органічних операторів становить 123,9% порівняно з 2016 роком, а сільськогосподарських виробників є навіть вищим – 142,2%. Вагомим чином зростає загальна площа сільськогосподарських угідь, зайнятих під органічне виробництво й станом на кінець 2021 року площа земель з органічним статусом становила понад 370 тис. га, а площа сільськогосподарських угідь включно із землями перехідного періоду сягнула 422,3 тис. га.

В Україні за останні роки спостерігається поступове збільшення площ з органічним статусом та площ перехідного періоду й чітко прослідковуються регіони зі зростанням земельних угідь під органічне виробництво. До таких регіонів належить і Харківська область. На нашу думку, вагому роль у цих процесах займає стимулювальний вплив місцевих органів влади, тому організація управління земельними ресурсами має бути побудована таким чином, щоб враховувати цей перспективний напрям розвитку сільського господарства в ОТГ.

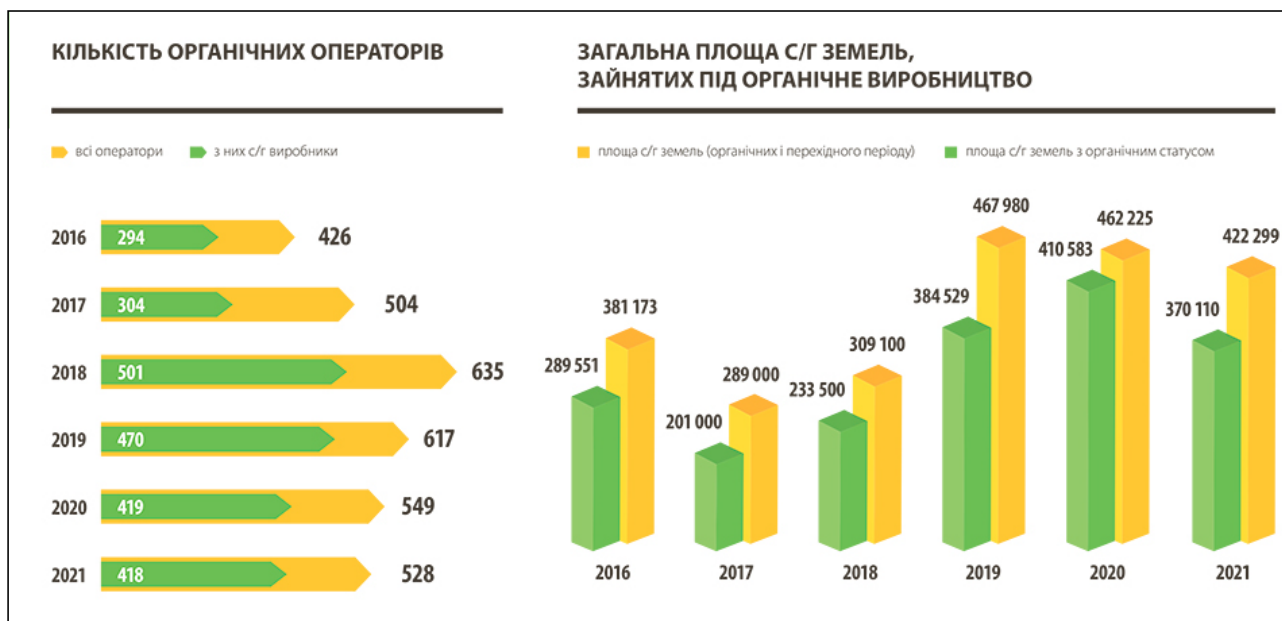

Рис. 3. Кількість органічних операторів та площа земель, зайнятих під органічне виробництво за 2016–2021 рр.^{1,2,3}

¹ Дані за 2016–2018 роки зібрані за стандартами, еквівалентними органічному законодавству ЄС, за 2019–2021 роки – за стандартами, еквівалентними органічному законодавству ЄС та NOP (США).

² За даними оперативного моніторингу Міністерства аграрної політики та продовольства України (у попередні роки також Міністерства економіки України), що були зібрані від органів іноземної сертифікації, які сертифікували органічне виробництво та обіг органічних продуктів в Україні.

³ Дана інфографіка створена в рамках дослідження органічного ринку України, яке проведено Органік Стандарту партнерстві з Organico.info.ua за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-українських програм «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP) та «Органічна торгівля заради розвитку» (OT4D).

Джерело: [10]

Заходи щодо забезпечення виконання Екологічної програми Зміївської міської ради на 2022 рік

№ з/п	Найменування заходів	Виконавець	Сума, грн.
1	Придбання обладнання (контейнерів) для збирання твердих побутових відходів (п.68 ПКМУ від 17.09.1996 р.№1147(із змінами) «Про затвердження переліку видів діяльності, що належить до природоохоронних заходів») КПК 0118311 КЕКВ 2282	Зміївська міська рада	160 000
2	Реконструкція очисних споруд за адресою: вул. Садова, 1а в с. Бірки Зміївського району Харківської області	Зміївська міська рада	5 000 000
3	Розробка схеми санітарної очистки населених пунктів Зміївської територіальної громади	Зміївська міська рада	300 000

Джерело: Екологічна програма Зміївської міської ради на 2022–2023 рр.

Вже давно стало аксіомою, що повноцінне та дійсно повною мірою ефективне управління земельними ресурсами в ОТГ не може обмежуватися лише досягненням високої економічної ефективності використання земельних ресурсів. Адже об'єднана територіальна громада – це територія з створення екологічно безпечного середовища для їх життєдіяльності є однією з першочергових задач, які стоять перед управлінським апаратом ОТГ. Тому, якщо комерційне аграрне підприємство може якимось чином знехтувати екологією заради отримання більших прибутків, то ОТГ такої можливості не має. Більш того, регулівні функції ОТГ дозволяють вчиняти адміністративний вплив на ті комерційні підприємства, що знаходяться на території громади й вимагати дотримання ними заходів з охорони земель законними методами.

З метою реалізації комплексу заходів щодо забезпечення ефективної природоохоронної діяльності територіальної громади для поліпшення стану довкілля, забезпечення охорони навколишнього природного середовища Зміївська міська територіальна громада затвердила Екологічну програму Зміївської міської ради на 2022–2023 роки. Розглянемо природоохоронні заходи, що були заплановані фахівцями Зміївської міської ради.

В рамках розробленої та затвердженої екологічної програми планується робота у таких напрямках:

- контроль за викидами в атмосферне повітря;
- охорона водних ресурсів;
- раціональне використання та охорона земель;
- санітарне очищення території та поводження з відходами.

На 2022 рік Зміївською міською радою було заплановано проведення відповідних заходів з поліпшення екологічної ситуації в регіоні (табл. 4).

Висновки. Таким чином, попри численні проблеми земельних ресурсів, пов'язані з воєн-

ними діями та природними чинниками, Україна має потужний базис для органічного виробництва і потребує адекватної стимулюючої політики управління земельними ресурсами, як на рівні держави, так і на місцевому рівні, особливо враховуючи процеси децентралізації влади.

Проаналізовано заходи, передбачені екологічною програмою Зміївської міської ради й можна констатувати, що всі вказані заходи за умови їх успішної реалізації матимуть позитивний вплив на екологічну ситуацію на території громади. Проте на нашу думку, до екологічних заходів мають приєднатися і представники бізнесу та зробити свій посильний вклад в поліпшення екології регіону. Мусимо визнати, що в регіонах ситуація із залучення бізнесу до суспільно корисних проєктів є складнішою і її реалізація потребує більших зусиль, але це треба робити.

Крім того, в питаннях охорони земельних ресурсів та екологічного стану ґрунтів в Харківській області істотним недоліком, який справляє вагомий негативний вплив, є недостатній рівень обстеження фактичного стану ґрунтів, а також брак інформаційного забезпечення стосовно екологічних проблем. Кількість стаціонарних ділянок моніторингу ґрунтів у 2018 році в Харківській області була найменшою в Україні – лише 10 ділянок. Це є вкрай несприятливим для вчасного виявлення, проведення заходів з охорони й підтримання в належному стані земельних ресурсів області.

Література:

1. Земельний довідник України за 2020 рік. URL: https://agropolit.com/storage/2020/Zemelny_dovidnyk_2020.pdf?utm_source=mailchimp&utm_campaign=03002e1f0&utm_medium=page
2. Агробізнес України під час війни. Інфографічний довідник 2021–2022. URL: https://agribusinessinukraine.com/get_file/id/the-infographics-report-ukrainian-agribusiness-2022.pdf
3. Агроекологічний паспорт регіону. Харківська область. 2021 рік. Харківська ОВА. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1182/118158/Attaches/ekologichnyy_pasport_harkivskoyi_oblast_za_2021_rik.pdf?sv

4. Програма охорони навколишнього природного середовища. Харківська ОВА. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1068/106702/files/Звіт%20CEO_компл_Програма%20ОНПС.pdf
5. Таратула Р. Б. Еколого-економічні засади інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами : дис. ... д-ра екон. наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища / Львівський національний аграрний університет. Львів, 2019. 446 с.
6. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України. Коментар. Народний правовий портал Юрисконсульт. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini/statja-33.htm
8. Чурилова Т.М. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять із дисципліни «Земельне право» : для студ. спец. 081 «Право» освітнього ступеня «бакалавр» денної та заочної форм навчання. Лекція 7. Правове регулювання здійснення контролю за використанням та охороною земель. URL: https://kmeep.law.sumdu.edu.ua/sites/default/files/lekciya_7.pdf
9. Імпорт української органічної продукції в ЄС за 2022 рік – ТОП-10 країн-імпортерів. Інфографіка. URL: <https://organicinfo.ua/infographics/ua-organic-import-to-eu-2022/>
10. Дані про кількість органічних операторів та площу земель, зайнятих під органічне виробництво за 2016–2021 роки. Інфографіка. URL: <https://organicinfo.ua/infographics/organic-production-in-ukraine-2016-2021/>
3. Kharkivska OVA (2022) Ahroekolohichniy pasport rehionu. Kharkivska oblast. 2021 rik [Agro-ecological passport of the region. Kharkiv region. 2021 year]. Available at: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1182/118158/Attaches/ekologichniy_pasport_harkivskoyi_oblast_za_2021_rik.pdf?sv
4. Kharkivska OVA (2021) Prohrama okhorony navkolyshnoho pryrodnoho sere dov yshcha [Environmental protection program]. Available at: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1068/106702/files/Звіт%20CEO_компл_Програма%20ОНПС.pdf
5. Taratula R.B. (2019) *Ekoloho-ekonomichni zasady informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia zemelnymy resursamy* [Environmental and economic principles of information support for land resource management] (PhD Thesis), Lviv: Lviv National Agricultural University.
6. Zemelnyi kodeks Ukrainy [Land Code of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
7. Yuryskonsult. Zakon Ukrainy "Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini". Komentar [Legal advisor. Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine". Comment]. Available at: https://kodeksy.com.ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini/statja-33.htm
8. Churylova T.M. Lektsiia 7. Pravove rehuliuвання zdiisnennia kontroliu za vykorystanniam ta okhoronoiu zemel [Lecture 7. Legal regulation of control over the use and protection of land]. Available at: https://kmeep.law.sumdu.edu.ua/sites/default/files/lekciya_7.pdf
9. Import ukrainskoi orhanichnoi produktsii v YeS za 2022 rik – TOP-10 krain-impoteriv. Infografika [Import of Ukrainian organic products to the EU in 2022 – TOP-10 importing countries. Infographics]. Available at: <https://organicinfo.ua/infographics/ua-organic-import-to-eu-2022/>
10. Dani pro kilkist orhanichnykh operatoriv ta ploshchu zemel, zainiatykh pid orhanichne vyrobnytstvo za 2016–2021 roky. Infografika [Data on the number of organic operators and the area of land occupied for organic production for 2016–2021. Infographics]. Available at: <https://organicinfo.ua/infographics/organic-production-in-ukraine-2016-2021/>

References:

1. Zemelnyi dovidnyk Ukrainy za 2020 rik [Land directory of Ukraine for 2020]. Available at: https://agropolit.com/storage/2020/Zemelniy_dovidnyk_2020.pdf?utm_source=mailchimp&utm_campaign=03002e1f0&utm_medium=page
2. Ahrobiznes Ukrainy pid chas viiny. Infografichniy dovidnyk 2021–2022 [Agribusiness of Ukraine during the war. 2021–2022 infographic guide]. Available at: https://agribusinessinukraine.com/get_file/id/the-infographics-report-ukrainian-agribusiness-2022.pdf

Summary. The article is devoted to the study of the ecological state of land in Ukraine and the Kharkiv region, as well as the issue of land resource management in the OTG for the purpose of land protection. Research methods: analysis and synthesis, graphic (when studying the state of land resources, organic production), system-analytical, inductive (for summarizing research results, forming conclusions and recommendations). The main problems of the ecological condition of land resources in Ukraine and in the Kharkiv region were identified and investigated. It was established that the level of fertility of the region is sufficient for agricultural production, but there are a number of negative factors: mining of a large part of the territory, soil degradation, exogenous geological processes. A significant negative impact of military operations and minefields on the state of the environment and, in particular, on land resources in the occupied part of the Kharkiv region was revealed. It may take decades to eliminate the adverse factors caused by war. The development of the production of organic products in Ukraine was analyzed. The dynamics of the export of organic products from Ukraine to the EU countries was studied, as well as the volume of sales on the domestic market was analyzed. On the basis of the conducted research, it is proposed to stimulate organic production in UTC for the development of the region and filling of the local budget. The management of land resources from the point of view of environmental problems in the context of decentralization of power was studied using the example of the Zmiiv urban territorial community. The plan of environmental measures of the governing body of the Zmiiv city territorial community was studied. A number of preventive measures are proposed for further improvement of the ecological condition of land resources. One way to improve the environmental situation in the Kharkiv region is to involve representatives of local businesses and volunteers in environmental and environmental protection measures. The organization of such events should be carried out by the governing body of the united territorial community.

Key words: land resources, ecological condition of lands, soil degradation, organic production, land resources management, united territorial community.